

Елементи театральної педагогіки у формуванні педагогічної майстерності вчителя трудового навчання

Анотація. У статті розкривається вітчизняний та зарубіжний досвід щодо умов використання елементів театральної педагогіки у формуванні педагогічної майстерності вчителя трудового навчання, шляхи удосконалення його здібностей до освітньо-педагогічної діяльності.

Ключові слова: театральна педагогіка, педагогічна майстерність учителя, трудове навчання.

Abstract. The article reveals domestic and foreign experience regarding the conditions of using the elements of theatrical pedagogy in the formation of pedagogical skill of the teacher of labor training, ways of improving his ability to educational and pedagogical activity.

Keywords: theater pedagogy, teacher pedagogical skill, labor training.

Постановка наукової проблеми. Сучасний процес розвитку цивілізації характеризується кардинальними змінами в різних сферах життя суспільства. В умовах формування нової освітньої системи суспільству потрібні ініціативні, здатні до професійного розвитку, самовдосконалення та творчої праці педагоги. Головним завданням сучасної школи є формування інноваційного простору для розвитку талановитої та ерудованої особистості. Робота вчителя має бути спрямована на розвиток творчого потенціалу дітей. Щоб в учнів з'явилося бажання вивчати предмет «Трудове навчання», вчителі повинні знаходити оригінальні, ефективні моделі, методи та форми навчання.

Театральна педагогіка, як інноваційна форма навчання в закладі освіти, являє собою феномен, що інтегрує в собі способи, засоби та методи психолого-педагогічного та сценічного впливу на особистість того, хто навчається. Творча дитина – креативний підліток – ерудований студент – успішний фахівець – щаслива людина. Саме тому стає необхідною потребою втілення у педагогічному процесі елементів театральної педагогіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Використання театального мистецтва у підготовці вчителів висвітлюють науковці В. Абрамян [1], І. Зязюн [2], О. Голік [3], К. Станіславський [4] та інші. Вони розглядають театральну педагогіку, як засіб удосконалення творчого потенціалу вчителя, його педагогічної майстерності та гармонійного особистісного розвитку. Освоєння елементів режисерської діяльності сприяє подоланню певного кола педагогічних проблем, що стосуються методів роботи з навчальним матеріалом та побудови навчального процесу. Театральне мистецтво впливає на удосконалення здібностей педагогічної діяльності – розвиває комунікативні здібності, пильність, інтуїцію, професійну проникливість, моральні цінності вчителя. Також впливає на вміння володіти собою і активно впливати на іншу особистість, здійснює самоконтроль, саморегуляцію за будь-якої виховної ситуації, формує вміння активно розвивати особистість, налаштовувати її на позитивні перетворення та креативність.

Метою статті є розкриття вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо умов використання елементів театральної педагогіки у формуванні педагогічної майстерності вчителя трудового навчання, шляхів удосконалення його здібностей до освітньо-педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Важливою умовою застосування театральної педагогіки у професійній підготовці педагога є з'ясування спільних і відмінних рис педагогічної та акторської діяльності. З енциклопедичного визначення акторського мистецтва випливає, що педагогічна та акторська діяльність мають багато спільних сторін, а жодна з якостей акторської діяльності не вступає у протиріччя з діяльністю педагогічною. З існуючих засобів і способів діяльності актора не можна назвати жодне, яке б не мало місце у діяльності педагога. Як і у педагога, головним засобом впливу на слухача у актора є слово [1, с. 75]. Театральна педагогіка є ефективним засобом розвитку виразності, культури й техніки мовлення вчителя, оскільки вона має чималі здобутки у вигляді новітніх форм і методів практичного засвоєння існуючих методик постановки голосу, розвитку його сили, виразності тощо. Тому є необхідність практичного її опанування педагогами задля виховання молоді засобами акторського мистецтва.

Звертаючись до досвіду зарубіжних країн, можна прослідкувати, як вони використовують

різні елементи театральної педагогіки у процесі засвоєння основ педагогічної майстерності. Наприклад, чеська педагогічна школа у підготовці майбутнього вчителя багато уваги приділяє «біомеханіці» (термін В. Мейєрхольда) – формуванню координації моторної поведінки, вмінню володіти своїм тілом. Кінцеве завдання – цілковито підпорядкувати свою моторну поведінку виявленню певного змісту педагогічного впливу, зробити його автоматизованим. На цьому шляху опрацьовуються вправи на рухову, змістовну, емоційну імітацію, на контакт у комплексі міміки, жестів, голосових модуляцій, на ритм і відчуття простору, на опрацювання динаміки поведінки тощо. Все це робиться для того, щоб педагог міг вільно керувати аудиторією, передавати свій досвід, почуття, переконання [2, с. 84].

У вченні К. Станіславського нерозривно поєднані етика і творчість, мораль і акторська та режисерська техніка, духовні якості і майстерність художника, що надає йому особливої значущості у підготовці майбутніх учителів. На його думку, між теорією та практикою, між принципом і його додержуванням – велика відстань. Коли принцип стає дійсністю, він стикається з низкою перешкод, несприятливих умов творчості, які відволікають митця від правильного шляху. Тому найважливішою якістю професійної освіти має бути невпинна і щоденна праця над собою, над технікою мистецтва, закріпленням у практичній сценічній діяльності набутих знань і навичок [4, с. 429-431].

Лише педагог може досконало розкрити індивідуальність та неповторність кожного учня. Він, як і режисер, є автором творчого задуму та керівником дійства в цілому. Головним завданням режисера є пошук та синтез певної ключової ідеї для того, щоб послідовно і цілеспрямовано залучати до роботи всіх учасників освітнього процесу для створення кінцевого продукту – результативного уроку трудового навчання. Такий урок має бути заклик до пізнавальної творчості учнів.

Ефективність застосування елементів театральної педагогіки у професійній підготовці вчителя обумовлена тим, що:

- вектором інтересу театру завжди були людські відносини, взаємодія людини і світу. Саме їх у першу чергу за допомогою гри досліджує театр. У силу специфіки своєї професії педагог теж постійно знаходиться у взаємодії, як з учнями, так і з колегами;

- професія вчителя має багато спільного з професіями актора і режисера. Публічність – специфіка педагогічної та акторської професійної діяльності. Як актор, так і вчитель впливає на почуття і розум глядачів учнів, звертаючись до почуттів, пам'яті, думок, волі слухача. Переконливість та артистизм вчителя, як і актора, можуть забезпечити йому успіх [3, с. 45].

Висновки. Отже, елементи театральної педагогіки необхідно впроваджувати у формування особистості вчителя трудового навчання, що прагне до саморозвитку, самореалізації та підвищення професійного рівня педагогічної підготовки. Звертаючись до досягнень театального мистецтва, вчитель виявляє педагогічний талант учня, спрямовує свою педагогічну дію на співтворчість, при цьому пускає в хід всі свої творчі інструменти. Застосування елементів театральної педагогіки в професійній підготовці вчителя трудового навчання має займати важливе місце, адже у елементах театральної педагогіки вчитель знаходитиме можливості для розкриття власних педагогічних здібностей та творчого потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Абрамян В. Театральна педагогіка: навч. посіб. для студ. вузів. К.: Лібра, 1996. 224 с.
2. Голік О. Педагогічна майстерність (організаційно-управлінський аспект самостійної діяльності студентів). Донецьк: ТОВ «Юго-Восток ЛТД», 2009. 261 с.
3. Зязюн І.А., Крамущенко Л.В., Кривонос І.Ф. та ін. Педагогічна майстерність: підручник / за ред. І.А. Зязюна. К.: СПД Богданова А.М., 2008. 376 с.
4. Станіславський К.С. Работа актера над собой. Собр. соч.: в 9 т. М.: Искусство, 1990. Т. 3. Ч. 2: Работа над собой в творческом процессе воплощения. 508 с.